

**Seletuskiri haridus- ja teadusministri määruse  
„Ida-Virumaa lasteaedade ja -hoidude, üldhariduskoolide ning kutseõppeasutuste  
õpetajate, juhtide ja tugispetsialistide töö väärtustamiseks täiendava tööjõukulude  
toetuse eraldamise tingimused ja kord“ eelnõu juurde**

## **1. Sissejuhatus**

Määrus kehtestatakse riigieelarve seaduse § 53<sup>1</sup> lõike 1 alusel.

Eelnõu on ette valmistanud Haridus- ja Teadusministeeriumi eestikeelsele õppele ülemineku osakonna juhataja Helna Karu ([helna.karu@hm.ee](mailto:helna.karu@hm.ee); telefon 735 0108), eelarve- ja finantsjuhtimise osakonna finantsala peaekspert Kristi Laanoja ([kristi.laanoja@hm.ee](mailto:kristi.laanoja@hm.ee); telefon 735 0101), strateegilise planeerimise- ja kommunikatsiooniosakonna analüüsivaldkonna juhtivanalüütik Kristel Vaher ([kristel.vaher@hm.ee](mailto:kristel.vaher@hm.ee), telefon 735 0268), õiguspoliitika osakonna õigusnõunik Indrek Kilk ([indrek.kilk@hm.ee](mailto:indrek.kilk@hm.ee), telefon 735 0144), õiguspoliitika osakonna õigusnõunik Margit Kiin ([margit.kiin@hm.ee](mailto:margit.kiin@hm.ee), telefon 735 0199).

Eelnõu ja seletuskirja juriidilist kvaliteeti on kontrollinud õiguspoliitika osakonna õigusnõunik Indrek Kilk.

Vastavalt riigieelarve seaduse § 53<sup>1</sup> lõikele 1 kehtestab minister määrusega tingimused ja korra ministeeriumi valitsemisala vahendite arvelt riigisisese toetusprogrammi elluviimiseks, toetusprogrammist vahendite saamiseks ning saadud vahendite kasutamiseks, kui nimetatud tingimused ja kord ei tulene muust õigusaktist. Käesoleval hetkel on nimetatud volitusnormi alusel kehtestatud haridus- ja teadusministri 16. märtsi 2023. a määrus nr 7 „Ida-Virumaa koolieelsete lasteasutuste, üldhariduskoolide ning kutseõppeasutuste õpetajate, juhtide ja tugispetsialistide töö väärtustamiseks täiendava tööjõukulude toetuse eraldamise tingimused ja kord 2023. aastal“ ja haridus- ja teadusministri 11. jaanuari 2024. a määrus nr 1 „Ida-Virumaa koolieelsete lasteasutuste, üldhariduskoolide ning kutseõppeasutuste õpetajate, juhtide ja tugispetsialistide töö väärtustamiseks täiendava tööjõukulude toetuse eraldamise tingimused ja kord 2024. aastal“. Haridus- ja teadusministri 18. detsembri 2024. a määrusega nr 36 „Ida-Virumaa koolieelsete lasteasutuste, üldhariduskoolide ning kutseõppeasutuste õpetajate, juhtide ja tugispetsialistide töö väärtustamiseks täiendava tööjõukulude toetuse eraldamise tingimused ja kord 2025. aastal“ kehtestati regulatsioon ka 2025. aastaks.

Haridusvaldkonna arengukava 2035 toodud eesmärgiks Eestis on pädevad ja motiveeritud õpetajad ja koolijuhid. Üheks võtmeindikaatoriks on õpetaja töötasu kasv, mis on vähemalt 120 protsenti eesti keskmisest töötasust. Vabariigi Valitsuse kinnitatud Ida-Virumaa tegevuskavas 2021 – 2023: punkt 5.2. käivitame eestikeelse hariduse tegevuskava, et anda kõigile võrdne võimalus osaleda ühiskonna- ja tööelus ning jätkata õpinguid järgmisel haridustasemel. Eraldame lasteaedadele ja koolidele vajaliku rahastuse, mis võimaldab korraldada õppeprotsessi eesti keeles, tagades kvaliteetse hariduse. Toome haridusasutustesse vastava kvalifikatsiooniga lisaõpetajaid.

Senine ajutine (iga-aastane) regulatsioon on otsustatud asendada alalise regulatsiooni vastu.

## **2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs**

Eelnõu koosneb üheteistkümnest paragrahvist.

**Eelnõu esimeses paragrahvis** nähakse ette määruse reguleerimis- ja kohaldamisala. Lõike 1 kohaselt kehtestatakse määrusega Ida-Virumaal tegutsevate lasteaedade ja -hoidude, üldhariduskoolide ja kutseõppeasutuste õpetajate, juhtide ja tugispetsialistide töö

väärtustamiseks täiendava tööjõukulu toetuse eraldamise tingimused ja kord. Seega nimetatakse sättes ära erinevat tüüpi haridusasutused, mille teatud (haridus)töötajaid (määruses nimetatud) silmas pidades nähakse haridusasutuste pidajatele ette tööjõukulude toetus. Juhid eelnõu tähenduses ei ole lastehoiu juhid, sest alusharidusseaduse § 37 kohaselt ei ole lastehoiul direktorit ega õppejuhti. Eesmärgiks on nimetatud töötajate tööd väärtustada. Nimetatud toetuse saajate ringi on piiratud ka piirkondlikult – Ida-Viru maakonnaga (ehk, et tegemist peab olema nimetatud maakonna territooriumil tegutseva haridusasutuse töötajaga). Ainult Ida-Viru maakonna haridustöötajate toetamine teiste Eesti piirkondadega võrreldes on oluline seetõttu, et eesti keeles õpetavate ja eesti keelt C1-tasemel oskavate haridustöötajate hulk ning ka valmisolek Ida-Virumaal töötada, on võrreldes teiste Eesti piirkondadega väike. Tegemist on ülemineku lõpuni eraldatava toetusega. Kõigi Eesti piirkondade haridustöötajate toetamiseks võrdsetel alustel ei ole riigieelarves järgmisel eelarveaastal võimalusi ning on kaheldav, et selline tegevus aitaks ka käesoleva meetme eesmärki täita.

Lõikes 2 viidatakse varem nimetatud haridus- ja noorteprogrammi 2026 – 2029 meetmele „Õpetajate järelkasv ja areng, õpikäsitus ja -keskkond“ ning selles toodud vastavale tegevusele ning sätestatakse, et määruse alusel eraldatav tööjõukulu toetus on nimetatud programmi meetme ja tegevusega kooskõlas. Tööjõukuludeks on töötasud (töötajatele makstavad palgad, lisatasud, preemiad, puhkusetasud ja muud hüvitised töötajatele ning nendega kaasnevad sotsiaal- ja töötuskindlustusmaksed) ning erisoodustused ja nendega kaasnevad tulu- ja sotsiaalmaks. Tööjõukulude hulka loetakse ka koondamistasud, puhkusetasu kohustuste muutus aasta alguse ja lõpu vahel.

Lõikes 3 sätestatakse, et kohalike omavalitsustele ja eraõiguslikele juriidilistele isikutele (st munitsipaal- ja eralasteaedade ning koolide) eraldatakse toetus esitatud taotluse alusel. See tähendab seda, et kohalikud omavalitsused ja eraõiguslikud juriidilised isikud peavad tööjõukulu toetuse saamiseks seda taotlema. Riigi poolt peetavate haridusasutuste puhul taotlemist ei toimu, riigikoolid esitavad andmed. Rahalised vahendid eraldatakse haridusasutuse eelarvesse, pärast seda, kui on kontrollitud riigikoolis (üldhariduskoolid ja kutseõppeasutus) töötavate haridustöötajate vastavust määruses sätestatud tingimustele (vt lõiget 4).

Lõikes 5 on sätestatud, et määruses reguleerimata küsimustele kohaldatakse haldusmenetluse seadust. Kuna tegemist on haldusmenetlusega, siis on sellise sätte ettenägemine määruse tekstis vajalik, kuna määrus ei pruugi reguleerida kõike üksikküsimuse otsustamiseks vajalikku. Puudub ka põhjus kõigi haldusmenetluse seaduses ettenähtud asjakohaste sätete dubleerimiseks kehtestatavas määruses.

**Eelnõu teises paragrahvis** nähakse ette eraldatava toetuse eesmärk.

Selles paragrahvis on sätestatud toetuse eesmärk, milleks on – Ida-Virumaa haridusasutustes nõuetekohase eesti keele oskusega haridustöötajate olemasolu ja nõutava eesti keele tasemega õppetöö läbi viimise võimekuse tagamine. Ida-Virumaal tegutseb 2025/2026. õppeaastal Eesti hariduse infosüsteemi andmete kohaselt 31 lasteaeda (sh 3 lasteaed-põhikooli, mis kajastuvad ka üldhariduskoolide arvus), 34 üldhariduskooli ja 1 kutseõppeasutus. Määruse üheks olulisemaks eesmärgiks on tagada nendes haridusasutustes töötavatele määratletud ametikohtade töötajatele (kes vahetult panustavad õppe- ja kasvatustegevusse) senisest suurem töötasu. Kui üldhariduskoolides töötavate kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate minimaalne võimalik töötasu on Vabariigi Valitsuse määrusega<sup>1</sup> fikseeritud (millest praktikas lähtutakse ka kutseõppeasutuses õpetajate puhul), siis teiste haridustöötajate töötasu alammäära või palgamäära ühegi riiklikult kehtestatud õigustloova aktiga ette nähtud ei ole. Samuti ei kehtestata 2026. aasta 1. jaanuarist enam kvalifikatsiooninõuetele mittevastavatele õpetajatele töötasu alammäära. Küll aga võimaldab käesoleva määruse alusel eraldatav tööjõukulude toetus

<sup>1</sup> Vabariigi Valitsuse 21. detsembri 2023. a määrus nr 124 „Põhikooli ja gümnaasiumi õpetaja töötasu alammäär“

suurendada töötaja ja tööandja vahel töölepingus kokkulepitud töötasu, arvestades seda, et eraldatavat raha ei saa kohalikud omavalitsused ja eraõiguslikud juriidilised isikud muul viisil kasutada ning määrus selgesõnaliselt ei luba toetuse saajal oma panust haridustöötaja töötasustamisel vähendada (vt määruse eelnõu § 8 lõige 2). Kui seda ikkagi tehakse, siis nõuab toetuse andja toetuse saajalt toetuse tagasi. Eraldatav toetus võimaldab töötajaid motiveerida ja seda eelkõige täidetava ülesande – eestikeelsele õppele üleminek – täitmisel. Nimelt võttis Riigikogu 12. detsembril 2022. a vastu põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning teiste seaduste muutmise seaduse (eestikeelsele õppele üleminek), mille Vabariigi President kuulutas 19. detsembril 2022. a otsusega nr 227 välja. See tähendab seda, et alates 1. septembrist 2024. a läksid eestikeelsele õppele üle lasteaiad ning üldhariduskoolide 1. ja 4. klassid. Et ülesande täitmine oleks tõhusam, on vajalik motiveerida nii olemasolevaid töötajaid, kui ka luua soodne pinnas selleks, et piirkonda, kus on eesoleva ülesande täitmine kõige keerulisem (Ida-Virumaa), tuleksid eesti keelt oskavad head õpetajad. Ilma nendeta ei ole võimalik eesootavat ülesannet täita, kuna eesti keelt mitteoskav õpetaja, tugispetsialist ning haridusasutuse juht ei saa osaleda oma haridusasutuses eestikeelsele õppele üleminekul.

Toetuse taotlemise võimalus luuakse ja toetust eraldatakse üksnes Ida-Virumaa haridusasutuste pidajatele. Põhjuseks on asjaolu, et Ida-Virumaa haridusasutustes õppivate laste/õpilaste eesti keele oskuse tase on teistes Eesti piirkondades asuvates haridusasutustes õppivate laste/õpilaste eesti keele oskusega võrreldes madalam ning Ida-Virumaal ei ole piisaval määral eesti keelt C1- tasemel valdavaid haridustöötajaid. Keeleameti kogutud andmete kohaselt oli 2021. aasta sügise seisuga Eesti lasteaedade, üldhariduskoolide haridustöötajate seas üle 2000 inimeste, kes vajavad täiendavat eesti keele õpet. Neist enamik töötas Ida-Virumaal (ca 1500 töötajat).

2024. aasta 1. septembrist algas eestikeelsele õppele üleminek ehk, et alates 1. septembrist 2024. a sai kohalike omavalitsuste lasteaedade õppekeeleks üksnes eesti keel, va põhjendatud juhtudel tuge vajavate lastega lasteaiad. 2024/2025. õppeaastal olid Eesti 530-st lasteaiast vaid 14 muu õppekeelega kui eesti keel ja neis töötas kokku 83 õpetajat. Eesti/vene ja vene õppekeelega lasteaedu oli vaid seitse ja neis töötas kokku 34 õpetajat (kuus neist lasteaedadest olid eralasteaiad). Nendest 34 õpetajast ei vallanud nõuetele vastavat eesti keelt üheksa (26%) ja kolme õpetaja keeleoskustase oli teadmata EHIS andmetel. Eesti/vene ja vene õppekeelega lasteaiad paiknesid vaid Harju ja Ida-Viru maakondades. Eesti keelt nõuetekohaselt valdavate õpetajate osakaal oli 2024/2025. õppeaastal kasvanud nii kogu Eesti kui ka Ida-Virumaa õpetajate hulgas. 2024/2025. õppeaastal valdas eesti keelt kõigist Eesti lasteaedade õpetajatest nõuetekohaselt 98%, võrreldes 2023/2024. õa-ga oli see osakaal kasvanud 6%. Ida-Virumaa lasteaedade õpetajate hulgas oli 2023/2024. õa-l eesti keele nõuetele vastavaid õpetajaid 69%, 2024/2025- õa-l oli see näitaja tõusnud 91%-ni. Nii kogu Eesti kui Ida-Virumaa õpetajaskonnas oli vähenenud ka nende õpetajate osakaal, kelle eesti keele oskust ei saanud EHIS andmetel hinnata (2024/2025-õa-l oli neid 1% kogu Eesti lasteaedade õpetajaskonnas kui ka Ida-Virumaa õpetajate hulgas). Eestikeelsele õppele üleminek ja eesti keele oskuse nõude lisandumisega õpetajate kvalifikatsiooninõuetesse on mõjutanud õpetajate kvalifikatsiooninõuetele vastavuse näitajat. Võrreldes 2023/2024. õa-ga, oli 2024/2025. õa-l kasvanud kvalifikatsiooninõuetele mittevastavate õpetajate osakaal nii kogu Eesti kui Ida-Virumaa lasteaedade õpetajaskonnas (Eesti: +2%, 2024/2025. õa näitaja 17%; Ida-Virumaa: +8%, 2024/2025. õa näitaja 21%) ning kahanenud kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate osakaal (Eesti: -1%, 2024/2025. õa näitaja 84%; Ida-Virumaa: -9%, 2024/2025. õa näitaja 79%).

Alates 1. septembrist 2024. a läksid eestikeelsele aineõppele üle üldhariduskoolide 1. ja 4. klassid ehk eestikeelsele õppele üleminek toimub järkjärguliselt. Seega oli 2024/2025. õa-l veel 55 kooli eesti/vene õppekeelega (nn üleminekukoolid). Neis koolides töötas kokku 3159 õpetajat, Ida-Virumaal paiknes neist koolidest vaid 15, suur enamus üleminekukoolidest paiknesid aga Harjumaal, täpsemalt 26. 60% üleminekukoolide õpetajatest töötas Harjumaal koolides ja 21% Ida-Virumaa koolides. 55 kooli õpetajaskonnast 84% valdas eesti keelt keelenõuete kohaselt, 11% ei vastanud nõuetele ning 5% õpetajate keeleoskuse taset polnud

EHISE andmete alusel võimalik hinnata. Võrdluseks Ida-Virumaa 15 eesti/vene õppekeelega kooli õpetajatest vastas eesti keele oskuse nõuetele 79%, nõuetele ei vastanud 19% ning keeleoskust polnud võimalik hinnata 3% õpetajate puhul. Harjumaa nimetatud koolide õpetajaskonna eesti keele oskuse nõuetele vastavuse näitajad ühtisid 55 kooli õpetajate eesti keele oskuse näitajatega. 2024/2025. õa andmetel on paranenud nii kogu Eesti kui Ida-Virumaa õpetajate eesti keele oskuse nõuetele vastavuse näitajad. 2024/2025. õa-l valdas kogu Eesti üldhariduse õpetajaskonnast eesti keelt nõuetekohaselt 95%, see näitaja oli kasvanud 2023/2024. õa-ga võrreldes 3%. Ida-Virumaal vastas 2024/2025. õppeaastal õpetajatest eesti keele oskuse nõuetele 86%, võrreldes eelmise 2023/2024. õa-ga oli see näitaja kasvanud 14%. Nii kogu Eesti üldhariduse kui Ida-Virumaa üldhariduse õpetajate hulgas oli vähenenud nende õpetajate osakaal, kelle keeleoskust polnud võimalik hinnata EHISE andmete alusel kui ka õpetajate osakaal, kelle eesti keele oskus ei vastanud nõuetele (kogu Eesti õpetajad: 2024/2025. õa-l ei vastanud keeleoskuse nõuetele 3%, 2023/2024. õa-l 4%, eesti keele oskuse taset polnud võimalik hinnata 2% õpetajate puhul 2024/2025. õa-l ja 4% 2024/2024. õa-l; Ida-Virumaa õpetajad: 2024/2025. õa-l ei vastanud eesti keele oskuse nõuetele 13%, aasta enne seda aga 21%, eesti keele oskuse tase oli 2024/2025. õa-l teadmata 2% õpetajate puhul, 2023/2024. õa-l oli see osakaal aga 8%). Kuigi õpetajate eesti keele oskuse tase on paranenud, on üldhariduse õpetajaskonnas vähenenud kvalifikatsiooninõuetele vastavate õpetajate osakaal. 2024/2025. õa-l vastas kvalifikatsiooninõuetele 77% õpetajatest, aasta varem aga 79%. Ida-Virumaa õpetajate hulgas oli kvalifikatsiooninõuetele vastavuse osakaal langenud veelgi rohkem – 2024/2025. õa-l vastas Ida-Virumaal 70% kvalifikatsiooninõuetele, 2023/2024. õa-l aga 78%. Kvalifikatsiooninõuetele mitte vastavate õpetajate osakaal on aga tõusnud. Seega on õpetajate hulgast lahkunud hulk õpetajad, kelle eesti keele oskus ei vastanud nõuetele, aga täitsid muus osas kvalifikatsiooninõudeid ning nende asemele on asunud tööle hulk eesti keelt valdavad õpetajad, kes ei täida teisi kvalifikatsiooninõudeid.

Arvestades asjaolu, et 2024/2025. õppeaasta andmetel on ikka veel Ida-Virumaa õpetajate keeleoskuse tase madalam Eesti keskmisest, siis võib sellel olla otsene mõju õpilastele keeleoskuse tulemuslikkusele. Seda ka põhjusel, et keelekeskkond ise võrreldes teiste eesti piirkondadega ei soosi eesti keele õpet. Esmakordselt viidi läbi 2022. aasta sügisel eesti keel teise keelena tasemetöö kogu valimile ehk kõigile õpilastele, kelle emakeel pole eesti keel sõltumata kooli või klassi õppekeelest. Kõige nõrgemaid tulemusi näitasid ainult vene õppekeelega klasside õpilased ning 7. klassi tulemustes oli näha, et piirkondlikult olid kõige kasinamad tulemused just Ida-Virumaal (üle 5% keskmiselt madalamad tulemused kui Harjumaal). Kõige paremaid tulemusi näitasid eesti keelest erineva emakeelega õpilased, kes õppisid eesti õppekeelega klassides. Seega võib eestikeelsele õppele üleminekuga seoses väita, et eestikeelse koolikeskkonna ja eestikeelsete õpetajate tagamise väljakutse on jätkuvalt väljakutse ja seda eelkõige just Ida-Virumaal.

Kuigi toetust vajavad kõik koolid, kes muukeelsete lastega ja/või eestikeelsele õppele üleminekuga tegelevad, on selge, et Ida-Virumaal on eestikeelsete õpetajate leidmise perspektiiv kõige kehvem ning sestap vajab Ida-Virumaa eesti keeles õpetada suutvate õpetajate tagamiseks tugevamaid stiimuleid kui muu Eesti.

**Eelnõu kolmandas paragrahvis** sätestatakse toetuse arvestamise ja eraldamise alused.

Lõikes 1 on loetletud üles toetuse rahaline väärtus, mis eraldatakse (täiendavaks töötasustamiseks) lasteaedade ja -hoidude, üldhariduskoolide ning kutseõppeasutuste (kutsekeskhariduse õppekaval ja teise ning kolmanda taseme kutseõppes õpetavate) õpetajate ja tugispetsialistide eest haridusasutuse pidajale. Rahalised summad on erinevad ning nimetatud täistööajaga töötamise kohta. Lasteaia ja -hoiu õpetaja puhul on summa 591 eurot kuus – arvestuse aluseks on 30% põhikooli ja gümnaasiumi õpetaja töötasu alammäärast; üldhariduskooli ja kutseõppeasutuse õpetaja puhul on summa 985 eurot kuus – arvestuse aluseks on 50% põhikooli ja gümnaasiumi õpetaja töötasu alammäärast; lasteaia ja -hoiu,

Üldhariduskooli ja kutseõppeasutuse tugispetsialisti puhul on summa samuti 985 eurot kuus – arvestuse aluseks on 50% põhikooli ja gümnaasiumi õpetaja töötasu alammäärast. Nimetatud määrad toodi poliitilisel tasandil välja juba põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning teiste seaduste muutmise seaduse (eestikeelsele õppele üleminek) väljatöötamisel, kui nimetatud eelnõuga kaasnev muu rakendatav meede, mis aitab kaasa eestikeelsele õppele ülemineku ülesande elluviimisel. Kuna tugispetsialistide töötasu on koolides võrreldav õpetajate töötasuga, siis on seetõttu ka tööjõukulu toetuse puhul arvestatud sama määraga. Lasteaia ja -hoiu õpetaja töötasu on üldjuhul Eestis väiksem kui üldhariduskooli või kutseõppeasutuse õpetaja töötasu. Peamine põhjus selleks peitub madalamal tasemel fikseeritud kvalifikatsiooninõuetes. See, keda vaadeldakse tugispetsialistina, on selguse mõttes fikseeritud ka käesolevas määruses. Tugispetsialistid on üksnes eripedagoog, logopeed, koolipsühholoog ja sotsiaalpedagoog. Aluseks sellele loetelule on ka põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 37 lõige 2, milles sätestatakse - vajaduse korral tagatakse õpilasele koolis tasuta vähemalt eripedagoogi, logopeedi, koolipsühholoogi ja sotsiaalpedagoogi (edaspidi koos *tugispetsialistid*) teenus. See tähendab, et kooli ja selle pidaja valmisolek peab olema tagada nimetatud spetsialistide poolt osutatav teenus. Lasteaia ja -hoiutegevuses tegutsevad samuti logopeedid, eripedagoogid, koolipsühholoogid ja sotsiaalpedagoogid.

Lõikes 2 on sätestatud, et *Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud täiendavale töötasule arvestatakse lisaks tööandja maksud ja maksed*. Töötasult maksab tööandja nii sotsiaalmaksu kui töötuskindlustusmakset, mistõttu on sätet ka selles osas täiendatud.

Lõikes 3 on sätestatud, et toetust arvestatakse ja eraldatakse 12 kalendrikuuks aastas. Kui töötaja asub tööle või lahkub töölt, on vajalik toetust arvestada proportsionaalselt töötatud ajaga.

Lõikes 4 on sätestatud, et täistööajaga töötamiseks käesoleva määruse tähenduses loetakse olukorda, kus haridusasutuse õpetaja töötab 35 tundi nädalas ning haridusasutuse tugispetsialist töötab Vabariigi Valitsuse 22. augusti 2013. a määrust nr 125 „Haridustöötajate tööaeg” aluseks võttes 35 või töölepingu seaduse § 43 lõiget 1 aluseks võttes 40 tundi nädalas. Vabariigi Valitsuse 22. augusti 2013. a määruse nr 125 „Haridustöötajate tööaeg” § 1 lõike 1 punktist 1 tuleneb, et lühendatud täistööaja kestus 7 tundi päevas ehk 35 tundi seitsmepäevase ajavahemiku jooksul kehtib lasteaia õpetajale, logopeedile ja eripedagoogile. Sama paragrahvi ja lõike punktist 2 tulenevalt kehtib sama määr ka põhikooli ja gümnaasiumi õpetajale, logopeedile ja eripedagoogile ning punktist 3 tulenevalt kehtib sama määr ka kutseõppeasutuse õpetajale.

Lõikes 5 on sätestatud, et kui käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud haridustöötaja töötab osalise tööajaga, eraldatakse toetust proportsionaalselt täidetavale ametikohale. See tähendab seda, et kui nõutele vastav üldhariduskooli õpetaja töötab nt 0,5 koormusega, siis eraldatakse tööjõukulude toetusena selle isiku kohta 455 eurot. Arvestades, et suur osa haridustöötajatest töötab osalise tööajaga ning tihti omal soovil, mitte seetõttu, et tööandjal ei oleks tööd anda, siis ei oleks ka õiglane, et riigi poolt tööandjatele eraldatav toetus võimaldaks kõigil haridustöötajatel samas suurusjärgus töötasu tõsta, sõltumata sellest, kas isik töötab 0,1 koormusega või täiskoormusega. Nimetatud lõikes sätestatu on selgelt seotud ka lõikes 1 sätestatuga, kuna lõikes 1 toodud määrade juures on samuti rõhutatud, et toetus on sellises määras eraldatav üksnes täistööajaga töötamisel. Kahes või enamas haridusasutuses üle täistööajaga (1,0 koormuse) töötamisel arvestatakse toetust toetuse saajale või saajatele (vastavalt sellele, kas tegemist on erinevate pidajatega) järgmiselt – kuna töötaja eest ei arvestata üle täistööajaga (1,0 koormuse) töötamist, siis vähendatakse toetussummat proportsionaalselt. Näiteks – töötaja töötab haridusasutuses A 0,4 koormusega ja haridusasutuses B 0,8 koormusega ehk kokku kahes haridusasutuses 1,2 koormusega. Toetust arvestatakse aga kahele toetuse saajale või ühele (kui mõlema haridusasutuse pidaja on sama isik) 1,0 koormuse eest (ehk käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud määras).

Lõikes 6 on ette nähtud nõuded haridusasutuste õpetajatele, millele viimased peavad vastama selleks, et toetuse andja saaks taotlejale (ning võimalikule toetuse saajale) toetuse arvestada. Sätestatud on nõue, et õpetaja peab õpetama eesti keeles, vastama eesti keele oskuse nõudele ja omama kõrgharidust. Eesti keele oskuse nõue on ette nähtud keeleseaduse alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse 20. juuni 2011. a määruses nr 84 „Ametniku, töötaja, füüsilisest isikust ettevõtja eesti keele oskuse ja kasutamise nõuded“. Nimelt on nimetatud määruse §-s 9 nähtud ette eesti keele oskuse nõue C1-tasemel neile õpetajatele, kes viivad õppetööd läbi eesti keeles või õpetavad eesti keelt, kui õppeainet. Seega puudutab käesolev määrus palgalisa saamise alusena üksnes eesti keeles õpetavaid haridustöötajaid, kellele rakendub eesti keele oskus C1-tasemel. Seega haridustöötajatele, kes eesti keeles ei õpeta, töötasu toetust taotleda ei saa. Lisaks sellele on esitatud kõrghariduse nõue, mis tähendab seda, et kõik tähtajalise töölepingu alusel töötavad õpetajad<sup>2</sup> arvestusse ei lähe (need, kellel on nt keskharidus). Toetuse tingimustele vastamiseks peab olema omandatud vähemalt rakenduskõrgharidus või bakalaureusekraad.

Teises lauses on sätestatud – eesti keeles õpetamise nõuet ei rakendata võõrkeeleõpetajatele. Eesti keeles õpetamise nõudega (ilma erisuseta) oleks isikute seast, kelle eest toetust arvestatakse, välistatud võõrkeeleõpetajad. Põhjus seisneb selles, et koolis õpilastele õpetatavat võõrkeelt (A-võõrkeel, B-võõrkeel) ei õpetata mitte eesti keeles, vaid õpetatakse sihtkeeles (ehk õpitavas võõrkeeles). Arvestades, et võõrkeel(t)e õpetajale kohaldub täna eesti keele oskuse nõue B2-tasemel ning samal tasemel eesti keele oskuse nõue (alates 1. augustist 2024. a ka kvalifikatsiooninõudena) kohaldub neile ka edaspidi, sealjuures eestikeelsele õppele ülemineku järgselt, siis ei ole põhjendatud selliste isikute toetuse arvestamisest välja jätmine. Ehk, et tegemist on isikutega, kes on täitnud juba täna eesti keele oskuse nõude, mis ei muutu ajas. Riiklik õppekava sätestab, et võõrkeeli õpetatakse sihtkeeles ehk selles keeles, mis keelt konkreetses tunnis õpitakse. Õpilaste jaoks peab olema tagatud võimekus õpetada kvaliteetselt võõrkeeli. Ehk, et see eristab võõrkeele õpetajat nt (aine)õpetajatest, kes on täitnud küll eesti keele oskuse nõude, kuid töötavad muukeelses koolis ning õpetavad seetõttu oma ainet vene keeles. Kui sellise otsuse näol on tegemist kooli pidaja otsusega, mis eestikeelsele õppele ülemineku raames muutub ning mida on kooli pidajal võimalik muuta ka kiiremas tempos, kui seadus eestikeelsele õppele ülemineku raames ette näeb. See võimaldab (aine)õpetajatel, kes täna õpetavad vene keeles, olles eesti keele oskuse nõude täitnud, tulevikus toetusega tagatavast kõrgemast töötasust osa saada. Kuigi võõrkeel(t)e õpetajale eesti keeles õpetamise nõuet ei rakendata, kohalduvad neile ülejäänud § 3 lõike 6 esimeses lauses nimetatud nõuded – eesti keele oskuse nõue (B2-tasemel) ja kõrghariduse olemasolu.

Kolmandas lauses on sätestatud - Kõrghariduse nõuet ei rakendata õpetajale, kes on loetud lasteaias või põhikooli ja gümnaasiumi õpetaja või kutsestandardis toodud kutseõpetaja kvalifikatsiooninõuetele vastavaks. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 74 lõige 7 näeb juba tähtajalise töölepingu sõlmimise eeldusena ette piisava pedagoogilise kompetentsuse olemasolu, mis võimaldab tagada kooli õppekavas määratud õpiesmärkide täitmise ning õpitulemuste saavutamise. Lisaks sellele on lõikes 4 ka rõhutatud, et kõrghariduse nõuet ei rakendata õpetajale, kes on loetud põhikooli ja gümnaasiumi õpetaja kvalifikatsiooninõuetele vastavaks. Säte on oluline seetõttu, et põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse §-s 99 sätestatakse, et käesoleva seaduse § 75 lõikes 4 sätestatud kõrgharidusnõuet ei kohaldata põhikooli klassiõpetaja suhtes, kes enne käesoleva seaduse jõustumist on omandanud pedagoogilise keskerihariduse klassiõpetaja või algõpetuse erialal, ning põhikooli aineõpetaja suhtes, kes enne käesoleva seaduse jõustumist on omandanud pedagoogilise keskerihariduse õpetatavas aines või ainevaldkonnas. Lisaks sellele on haridus- ja teadusministri 29. augusti 2013. a määruse nr 30 „Direktori, õppealajuhataja, õpetajate ja tugispetsialistide kvalifikatsiooninõuded“ § 5 lõikes 1 sätestatud – põhikooli ja gümnaasiumi õpetaja ja õppealajuhataja kvalifikatsiooninõuetele vastavaks loetakse enne käesoleva määruse jõustumist põhikoolis või gümnaasiumis õpetajana

<sup>2</sup> Töötavad seetõttu tähtajalise töölepinguga, et ei vasta õpetaja le kehtestatud kvalifikatsiooninõuetele.

või õppealajuhatajana või kutseõppeasutuses üldharidusainete õpetajana töötavad või töötanud isikud, kes on enne käesoleva määruse jõustumist omandanud pedagoogilise keskeri- või kõrghariduse. Seega, arvestades, et keskeriharidusega isikud loetakse kvalifikatsiooninõuetele vastavaks ning neile ei kohaldata põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest tulenevat kõrghariduse nõuet, ei ole mõeldav, et selliseid õpetajaid ei arvestata toetuse eraldamisel.

Sama olukord on lasteaia õpetajatega. Lastehoidudes näeb esmakordselt õpetaja ametikoha ette alusharidusseadus, mis jõustus 1. septembril 2025. a, mistõttu lastehoidudes töötavate õpetajate osas õpetaja kvalifikatsiooninõudeid käsitlevad järgmisena nimetatud rakendussätted ei kohaldu. Kuni 1. septembrini 2013. a kehtinud haridusministri 26. augusti 2022. a määruse nr 65 „Pedagoogide kvalifikatsiooninõuded“ §-s 18 oli sätestatud – koolieelse lasteasutuse õpetaja kvalifikatsiooninõuded on järgmised: 1) eelkoolipedagoogika alane kõrg- või keskeriharidus või 2) muu pedagoogiline kõrg- või keskeriharidus ja läbitud 160-tunnine eelkoolipedagoogika kursus või 3) muu kõrg- või keskeriharidus ja läbitud 320-tunnine eelkoolipedagoogika kursus. Pärast seda teise nimetusega edasi kehtinud sama määruse („Koolieelse lasteasutuse pedagoogide kvalifikatsiooninõuded“) rakendussättes (vt § 37<sup>1</sup>) sätestati – „Käesolevas määruses sätestatud kvalifikatsiooninõudeid ei kohaldata pedagoogide suhtes, kes enne 2013. aasta 1. septembrit töötavad lasteasutuse pedagoogina, vastates või olles loetud vastavaks käesolevas määruses enne 2013. aasta 1. septembrit vastaval ametikohal töötamiseks esitatud kvalifikatsiooninõuetele.“. Ning arvestades nüüd, et alusharidusseaduse rakendussättes (vt §-s 54 lõige 2) on sätestatud – „Käesolevas seaduses sätestatud kvalifikatsiooninõudeid ei kohaldata õpetaja suhtes, kes enne 2025. aasta 1. septembrit töötas koolieelses lasteasutuses õpetajana, vastates või olles loetud vastavaks enne 2025. aasta 1. septembrit oma ametikohal töötamiseks esitatud kvalifikatsiooninõuetele.“ – siis järeldub sellest kõigest, et ka lasteaiaõpetajate puhul on vajalik lähtuda samast erisusest kooliõpetajatega. Vastasel juhul võib tekkida olukord, kus toetust ei arvestata lasteaia õpetaja eest, kellel puudub kõrgharidus, kuid kes vastab ikkagi kehtestatud kvalifikatsiooninõuetele (läbi rakendussätete).

Lisaks sellele on sättes välja toodud ka kutsestandardis toodud kutseõpetajad, kuna kutseõppeasutuse seaduse §-s 39 nimetatud kutseõpetajatel ei pea tingimata olema kõrgharidus. Kui kutseõpetajale ei laiene kvalifikatsiooninõudena kõrghariduse nõue, talle kõrghariduse nõuet ka käesoleva määrusega ei kohaldata ning tema osas arvestatakse samuti kooli pidajale toetus.

Lõikes 7 sätestatakse, et käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 3 sätestatud arvestatakse tugispetsialistile, kes vastab oma ametikohale kehtestatud kvalifikatsiooninõuetele. Erinevalt varasemast ei ole enam vajadust eraldi välja tuua vastavust eesti keele oskuse nõudele, kuna alates 1. augustist 2024. a on eesti keele oskuse nõue osaks kvalifikatsiooninõuetest. Tugispetsialistide kvalifikatsiooninõuded on kehtestatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse §-s 74<sup>1</sup> (täpsemalt lõiked 7 – 10) - Eripedagoogi kvalifikatsiooninõuded on erialane magistrikraad või sellele vastav kvalifikatsioon või eripedagoogi kutse ning eesti keele oskus vastavalt keeleseaduses ja keeleseaduse alusel antud õigusaktis esitatud nõuetele; Koolipsühholoogi kvalifikatsiooninõuded on erialane magistrikraad või sellele vastav kvalifikatsioon või koolipsühholoogi kutse ning eesti keele oskus vastavalt keeleseaduses ja keeleseaduse alusel antud õigusaktis esitatud nõuetele; Sotsiaalpedagoogi kvalifikatsiooninõuded on erialane kõrgharidus või sotsiaalpedagoogi kutse ning eesti keele oskus vastavalt keeleseaduses ja keeleseaduse alusel antud õigusaktis esitatud nõuetele; Logopeedi kvalifikatsiooninõuded on erialane magistrikraad või sellele vastav kvalifikatsioon või logopeedi kutse ning eesti keele oskus vastavalt keeleseaduses ja keeleseaduse alusel antud õigusaktis esitatud nõuetele. Lasteaias või -hoius töötavate tugispetsialistide (logopeed, eripedagoog, psühholoog ja sotsiaalpedagoog) kvalifikatsiooninõuded on kehtestatud alusharidusseaduse §-s 29 (täpsemalt lõikes 7) - Lasteasutuse logopeedi kvalifikatsiooninõuded on erialane magistrikraad või sellele vastav kvalifikatsioon või logopeedi kutse ning eesti keele oskus vastavalt keeleseaduses ja keeleseaduse alusel antud õigusaktis esitatud nõuetele. Lasteasutuse eripedagoogi

kvalifikatsiooninõuded on erialane magistrikraad või sellele vastav kvalifikatsioon või eripedagoogi kutse ning eesti keele oskus vastavalt keeleseaduses ja keeleseaduse alusel antud õigusaktis esitatud nõuetele. Eesti keele oskuse nõuded on kehtestatud Vabariigi Valitsuse 20. juuni 2011. a määruses nr 84 „Ametniku, töötaja, füüsilisest isikust ettevõtja eesti keele oskuse ja kasutamise nõuded“ §-des 8 ja 9. Kvalifikatsiooninõuetele mittevastavana ei tohi tugispetsialistid erinevalt õpetajatest üldse töötada (viimased saavad töötada sellisel juhul tähtajalise töölepinguga). Seega õigusaktide kohase praktikaga ei tohiks selliseid isikuid haridusasutustes üldse eksisteerida.

Lõikes 8 on sätestatud – käesoleva paragrahvi lõikes 7 sätestatud nõudeid arvestatakse ka töötajale, kes töötab kohaliku omavalitsuse poolt peetavas tugiteenuste keskuses ning osutab seal töötades lasteaiale, -hoiule või üldhariduskoolile tugispetsialisti teenust. Põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest tulenevalt on tugispetsialistide teenuse rakendamiseks võimaluste loomine kooli pidaja ülesanne. Enamasti moodustatakse selleks koolides vajalikud (tugispetsialistide) ametikohad, kuid mitte alati. Eestis on juba mitmeid kohalikke omavalitsusi, kus tugispetsialistide teenust tagatakse kooli pidaja (kohaliku omavalitsuse) poolt keskselt, läbi tugiteenuste keskuse. Tugiteenuste keskuse töötajad ei ole sellisel juhul koolitöötajad, aga nende sisuline töötamise koht ja töö asuvad koolis. Ei oleks õiglane selliseid tugispetsialiste jätta tööjõukulude toetuse arvestusest välja.

Lõikes 9 on sätestatud haridusasutuste juhtide töötasu väärtustamiseks ettenähtav osa toetusest ning seda just eestikeelsele õppele ülemineku protsessi silmas pidades. Kooli pidaja vastutus on väärtustada nende poolt peetavate haridusasutuste juhte ja juhtkonnaliikmeid ning tagada neile haridusasutuse juhtimise tõhustamise toetuse kaudu töötasu, mis oleks mõistlikus proportsioonis õpetajate ja tugispetsialistide töötasuga. Riik annab eelpool nimetatud täiendavat toetust, et kooli pidaja saaks seda oma tulubaasi, toetusfondi<sup>3</sup> kaudu eraldada ja antud määruse kaudu eraldavate vahendite abil tagada. Lasteaia puhul eraldatakse täiendavalt (ühe kalendriaasta kohta) 27 eurot (lasteaias käiva) lapse kohta ning üldhariduskooli ja kutseõppeasutuse puhul täiendavalt 45 eurot (üldhariduskoolis või kutseõppeasutuses õppiva) õpilase kohta. Riigikoolide puhul eraldatakse vastavad vahendid koolide eelarvetesse.

Lõikes 10 nähakse ette regulatsioon, mille kohaselt ei arvestata ega eraldata sama paragrahvi lõike 9 punktis 2 nimetatud toetust õpilaste eest, kes mittestatsionaarses õppes õppides või eksternina läbivad üksikuid õppeaineid. Ei ole otstarbekas mittestatsionaarsete õppurite eest eraldada toetust sarnaselt statsionaarsete õppuritega. Mittestatsionaarses õppes osalejate hulgas on sadu õppureid, kes õpivad ühte või kahte õppeainet. 2023. aastal (toetuse eraldamise esimene aasta) nägime nende õppurite hüppelist kasvu ning see võis olla tingitud toetuse riigi poolt eraldamisega. Leiame, et mittestatsionaarsel õppes olevate õpilaste õppeprotsessi eest vastutamine ei ole võrreldav statsionaarses õppes olevate õpilaste õppekorraldusega. 2025/2026. õppeaastal esialgsetel andmetel (10. septembri 2025. a seisuga) õpib eksternõppes või üksikuid aineid mittestatsionaarses õppes 1349 õppurit Narva Täiskasvanute Koolis, 278 Narva Õigeusu Gümnaasiumis, 2 Sillamäe Gümnaasiumis, 14 Kohtla-Järve Täiskasvanute Gümnaasiumis ja 1 Iisaku Põhikoolis.

**Eelnõu neljandas paragrahvis** sätestatakse tingimused taotluse esitajale. Toetust on õigus taotleda Ida-Virumaal asuval kohalikul omavalitsusel ja Ida-Virumaal haridusasutust pidaval eraõiguslikul juriidilisel isikul. Ida-Viru maakonnas on kokku kaheksa kohaliku omavalitsuse üksust – Alutaguse vald, Lüganuse vald, Narva-Jõesuu linn, Toila vald, Jõhvi vald, Narva linn, Kohtla-Järve linn, Sillamäe linn. Eraõiguslikke juriidilisi isikuid, kes Ida-Virumaal lasteaeda, lastehoidu, üldhariduskooli või kutseõppeasutust peavad on küllaltki vähe.

---

<sup>3</sup> Vt Vabariigi Valitsuse 6. veebruari 2015. a määruse nr 16 „Riigieelarve seaduses kohaliku omavalitsuse üksustele määratud toetusfondi vahendite jaotamise ja kasutamise tingimused ja kord“ § 1 lõige 5

Taotlejal ei või taotluse esitamise ajal olla riiklike maksude maksuvõlgasid või need peavad olema ajatatud. Taotleja ei tohi olla pankrotis, likvideerimisel ega sundlõpetamisel. Taotleja ei tohi taotluse esitamisel olla täitmata kohustusi toetuse andja ees.

Tegemist on tavapäraselt toetuse taotlejatele esitatud nõudmistega.

**Eelnõu viiendas paragrahvis** sätestatakse taotluse esitamisega seonduv. Lõikes 1 sätestatu kohaselt esitab taotleja taotluse Haridus- ja Teadusministeeriumi veebilehel (hm.ee) avaliku juurdepääsuga toetuste menetlemise infosüsteemi (taotluskeskkond - <https://toetused.kul.ee/et/login>) kaudu ning teeb seda 13 kalendripäeva jooksul alates taotlusvooru avamisest. Seega on määruses fikseeritud tähtaeg taotluste esitamiseks, millest alates algab haldusmenetlus, ning nimetatud ära, millest alates tähtaja arvestamist alustatakse (taotlusvooru avamisest). Kui taotluskeskkonna töös esineb tehniline viga, mis takistab taotluse tähtaegset esitamist, pikendatakse taotlemise tähtaega vea likvideerimisele kulunud päevade arvu võrra.

Kuna igal aastal planeeritakse viia läbi kaks taotlusvooru (1. jaanuari – 31. augusti eest toetuse eraldamiseks ja 1. septembri – 31. detsembri eest toetuse eraldamiseks), siis on lõikes 2 sätestatud – toetuse andja korraldab aastas kaks taotlusvooru. Põhjus nii toimimiseks peitub eelkõige selles, et üldjuhul vahetavad õpetajad ja teised haridustöötajad oma töökohti kahe õppeaasta vahelisel perioodil. Selleks, et toetus jõuaks õige kooli pidajani, kelle poolt peetavas haridusasutuses haridustöötaja (kelle eest toetust arvestatakse) tegelikkuses töötab, ongi vaja toetust uuesti taotleda.

Toetuse andja teavitab Ida-Virumaa kohalikke omavalitsusi, Ida-Virumaal haridusasutust pidavaid eraõiguslikke juriidilisi isikuid taotlusvooru avamisest (vt lõige 3).

Taotluspõhiselt haldusmenetluse läbiviimine on vajalik, kuna vaatamata sellele, et Eesti hariduse infosüsteemis on olemas andmed õpetajate riigikeele oskuse taseme kohta ning kehtib eeldus, et nimetatud infosüsteemi kantud andmed peavad igal ajahetkel olema õiged, on reaalsus siiski teine. Vastavalt Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a määruse nr 265 „Eesti hariduse infosüsteemi asutamine ning põhimäärus“ § 6 lõikele 1 vastutavad infosüsteemi kantud andmete eest andmete esitajad. Andmete esitajateks on erinevad õppeasutused (õpetajate ja teiste haridustöötajate töökohad (õppeasutused) ja erinevad tasemehariduse omandamist võimaldavad õppeasutused). Seega on andmete esitajateks sajad või tuhanded erinevad (õppeasutustes töötavad) füüsilised isikud. See omakorda tähendab, et tõenäoliselt on tegemist väga erinevate teadmiste, oskuste ja vilumusega füüsiliste isikutega ja seetõttu võib andmekvaliteet olla kõikuv.

Kui taotluspõhist haldusmenetlust üldse mitte läbi viia ning eraldada toetus haridusasutuste pidajatele Eesti hariduse infosüsteemi alusel, siis saaksid paljud haridustöötajad olulise töötasu tõusu, kuigi tegelikkuses nad tingimustele ei vasta (on reaalsuses madalama kvalifikatsiooniga, kui teistes Eesti piirkondades ja neist väiksemat töötasu saavad haridustöötajad) ja ei ole seetõttu ka õigustatud töötasu tõusu saama.

Lõikes 4 nimetatakse ära see, mida esitatud taotlus peab sisaldama. Taotluses esitatakse: 1) haridusasutuse pidaja üldandmed ehk taotleja andmed; 2) toetust kasutava haridusasutuse üldandmed (nt nimi); 3) haridusasutuses töötavate haridustöötajate andmed (nimi, isikukood), ametikohtade nimetused ning üldtööaja mõistes täis- või osakoormus. Viimases punktis toodu on oluline selleks, et selgitada välja need haridustöötajad, kelle eest Haridus- ja Teadusministeerium toetust arvestab (sh kui palju arvestab) ning eraldab. Ametikohtade nimetused on vajalikud selleks, et tuvastada kas tegemist on töötajaga, kelle eest toetust arvestatakse ning koormus on vajalik selleks, et tuvastada, kui palju konkreetset selle töötaja kohta toetust arvestatakse. Lisaks sellele esitatakse taotluses ka (punkt 4) – taotleja selgitus

haridusasutuse juhtimise tõhustamiseks eraldatava toetuse kasutamise kohta. See on vajalik selleks, et sihitada enam määruse § 3 lõike 9 alusel arvestatavat toetust ning võimaldada selle sihipärasest kasutamist kontrollida.

Lõike 5 esimeses lauses sätestatakse, et taotleja lisab taotlusele haridustöötajate eesti keele oskuse nõudele vastavust tõendava dokumendi (läbi taotluskeskkonna) koopia. Keeleseadusest tulenevalt sooritab isik oma eesti keele oskuse tõendamiseks tasemeeksami. Eesti keele tasemeeksami ei pea sooritama isik, kes on omandanud eesti keeles põhihariduse, keskkohariduse või kõrghariduse. Eesti keele tasemeeksami ei pea sooritama ka isik, kes on sooritanud eestikeelse kutseeksami ja töötab kutsetunnistusel märgitud kutsealal. Seega esitab tööandja töötajate eest nende eesti keele tasemeeksami tunnistuse, eesti keeles omandatud tasemehariduse tunnistuse või kutsetunnistuse.

Teises lauses sätestatakse, et – eesti keele oskuse nõudele vastavust tõendava dokumendi esitamine ei ole kohustuslik haridustöötajate puhul, kelle eest on varasema taotlusvooru järgselt toetust eraldatud. Arvestades seda, et 2023. aasta sügisel toimus esmakordne taotlusvoor (ja 2024. aastal ja 2025. aastal veel kaks taotlusvooru), mille käigus taotlejad esitasid haridustöötajate eesti keele oskuse nõudele vastavust tõendava dokumendi koopia, siis on vastav informatsioon haldusmenetluse läbiviijal olemas ning nende isikute eest (kelle eest eraldati taotlejale 2023. a ja/või 2024. a ja/või 2025. a toetust) ei ole vajalik uuesti esitada esimeses lauses nimetatud dokumentide koopiaid. Dokumentide koopiad tuleb esitada üksnes isikute eest, kelle eest ei arvestatud 2023., 2024. ja 2025. aastal taotlejale toetust (sisuliselt uued tööle asunud isikud; vahepealsel ajal nõuded täitnud isikud jne).

Lõikes 6 sätestatakse – taotleja kohustub enne taotluse esitamist võrdlema taotluses esitatavaid ja taotlusele lisatavates dokumentides esitatavaid andmeid Eesti hariduse infosüsteemi märgitud andmetega ning korrigeerima andmete erinevuse korral Eesti hariduse infosüsteemi andmeid. Peamine eesmärk on see, et andmed Eesti hariduse infosüsteemis saaksid korrektseks ning sellele aitaks omaltpoolt kaasa ka läbiviidavad taotlusvoorud. Erandiks on siinkohal ainult nende õpetajate koormused, kes ei õpeta kogu ametikoha ulatuses eesti keeles, vaid ainult osaliselt (st õpetaja viib ainult teatud õppeainete tunde läbi eesti keeles). Sellise õpetaja puhul ei pea toetuse menetlemise infosüsteemi taotluses esitatud koormus ja Eesti hariduse infosüsteemis kajastuv koormus ühtima, sest palgatoetus eraldatakse eesti keeles toimuva õppetöö läbi viimise eest/palgatoetust ei maksta muus keeles läbiviidava õppetöö eest. Taotlusele märgitakse õpetaja arvestuslik koormus, mis vastab määrusega kehtestatud nõuetele, Eesti hariduse infosüsteemi kogutakse andmeid aga õpetajaga sõlmitud lepingus fikseeritud koormuse kohta ehk õpetaja, klassiõpetaja ametikohal töötamise koormuse kohta. Lisaks sellele on oluline, et haldusmenetluse läbiviimine oleks võimalikult efektiivne ning taotleja oleks võimalikud vastuolud, millel haldusmenetluse läbiviija menetluse kestel peatuma peaks, juba enne taotluse esitamist likvideerinud.

Taotluse menetlemisel on toetuse andjal õigus küsida taotlejalt täiendavalt isiku haridust, kvalifikatsiooni, koormust ning eesti keele oskust puudutavaid andmeid.

Taotleja peab taotluses ka kinnitama, et kasutab saadavat toetust käesoleva määruse § 2 lõikes 1 nimetatud eesmärgil. Samuti kinnitab taotleja, et tema poolt peetava haridusasutuse töötajad vastavad käesolevas määruses sätestatud nõuetele (kui nad on taotluses nõuetele vastavaks märgitud). Ehk, et taotluse sisu ja tegelikkus peavad olema omavahel kooskõlas (vt lõige 7).

**Eelnõu kuuendas paragrahvis** on sätestatud taotluste menetlemisega seonduv. Lõikes 1 on rõhutatud, et taotlusi menetleb valdkonna eest vastutava ministri moodustatud komisjon ehk haridus- ja teadusminister moodustab käskkirjaga komisjoni, kelle ülesandeks saab esitatud taotluste läbivaatamine ja otsuste ettevalmistamine (haldusmenetluse läbiviimine). Lõikes 2 sätestatu on sellega selgelt seotud – komisjon kontrollib taotleja vastavust käesoleva määruse

§-s 4 sätestatud tingimustele ning taotluses esitatu vastavust §-s 3 sätestatule. Seega kontrollib komisjon kas ei esine toetuse taotlemist välistavaid asjaolusid ning kontrollib ka taotluse sisu ning arvestab välja toetuse suuruse iga taotleja kohta, arvestades haridustöötajate ametikohti, sh nende arvu ning ametikohtade koormust (töötamist täis- või osalise tööajaga).

Lõikes 3 on sätestatud, et komisjonil on õigus kontrollida esitatud andmete vastavust tegelikkusele, sealhulgas võrrelda taotluses esitatud andmeid Eesti hariduse infosüsteemis oleva andmetega. Kuigi lasteaedadel ja -hoidudel ning koolidel on kohustus hoolitseda selle eest, et nende poolt Eesti hariduse infosüsteemi esitatud andmed oleksid igal ajahetkel õiged<sup>4</sup> (vastaksid tegelikkusele), siis on reaalsus kahjuks teine. Seetõttu on valitud tööjõukulude toetuse eraldamise eelseks tegevuseks teine viis – taotleja peab ise taotluse esitama korrektsed andmed ning haldusmenetluse läbiviija saab esitatud andmeid võrrelda Eesti hariduse infosüsteemis olevate andmetega. Kui need andmed ei kattu, siis on võimalik selgitada täiendavalt asjaolusid. Komisjonil on õigus nõuda taotlejalt täiendavaid selgitusi, taotluse täiendamist või muutmist, kui komisjoni hinnangul ei ole taotlus piisavalt selge või selles esinevad puudused. Taotleja peab esitama täiendavad selgitused, taotlust täiendama või muutma viie tööpäeva jooksul. Kui taotleja nimetatud tähtaja jooksul täiendavaid selgitusi ei anna, taotlust ei täienda või muuda, jäetakse taotlus läbi vaatamata.

**Eelnõu seitsmendas paragrahvis** on sätestatud toetuse määramise ja maksmisega seonduv.

Toetuse andja lähtub toetuse määramisel taotluses sisalduvatest andmetest ja käesoleva määruse §-s 3 sisalduvatest toetuse arvestamise alustest (lõige 1). Toetuse määramisel rahuldatakse taotlus täielikult või osaliselt (lõige 2). Täielikult rahuldatakse taotlus juhul, kui taotleja vastab määruuses sätestatud tingimustele ning taotluse sisu vastab määruse §-s 3 sätestatule – kõik toodud ametikohad ja nende koormused vastavad tegelikkusele ning nende täitjad vastavad määruuses sätestatud tingimustele (mis on seatud haridustöötajatele). Osaliselt rahuldatakse taotlus juhul, kui taotleja vastab määruuses sätestatud tingimustele (on õigustatud taotlust saama), kuid taotluse sisu ei vasta osaliselt tegelikkusele – nt taotleja on märkinud haridustöötajateks (õpetajateks, tugispetsialistideks) töötajaid, kes seda tegelikkuses ei ole; on hinnanud eesti keeles õpetamise ja eesti keele oskuse nõude täitnuks isiku, kes seda nõuet ei ole täitnud; on hinnanud kvalifikatsiooninõude täitnuks isiku, kes neid nõudeid täitnud ei ole jne. Selle võrra erineb ka otsuses toodud eraldatava toetuse summa taotluses esitatud summast.

Lõike 2 teises lauses sätestatakse, et toetuse määramisel rahuldatakse taotlus täielikult või osaliselt, sh seda ei ümardata, st toetuse suurus esitatakse täpsusega kaks kohta peale koma.

Taotlus jäetakse rahuldamata ja toetust ei määrata juhul, kui taotleja ei vasta määruuses sätestatud tingimustele (eelkõige peetud silmas määruse §-s 4 sätestatud); kui esitatud taotlus on puudustega, mida tähtaegselt ei kõrvaldata ning mis ei võimalda seetõttu toetust määrata – ehk tegemist on olukorraga, kus taotleja on õigustatud küll taotlust saama, kuid esitatud andmed ei võimalda toetust määrata – küsimus on haridustöötajate nõuete täitmisel, mida taotleja ei tõenda jne. See ei võimalda toetuse andjal toetuse summat välja arvestada (vt lõige 3).

Toetuse andja maksab toetuse saajale toetuse välja taotluses märgitud pangakontole 15 tööpäeva jooksul arvates taotluse rahuldamise otsusest tegemisest (lõige 4).

**Eelnõu kaheksandas paragrahvis** on sätestatud toetuse saaja kohustused. Lõikes 1 on sätestatud toetuse saaja kohustusena kasutada toetust käesolevas määruuses toodud eesmärgi kohaselt. Toetuse eesmärk on toodud määruse § 2 lõikes 1. Väga üheselt on see seotud kindla protsessiga (eestikeelsele õppele üleminek) ning teatud kulude katmiseks (tööjõukulud isikutel,

---

<sup>4</sup> Nimelt sätestatakse Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a määruse nr 265 „Eesti hariduse infosüsteemi asutamine ning põhimäärus“ §-i 6 lõikes 1 järgmist – Registrisse esitatud andmete õigsuse eest vastutab andmete esitaja. Andmete esitajateks on aga haridusasutused ise.

kes viivad läbi õppe- ja kasvatustegevust ehk neil, kes on selle protsessiga kõige vahetumalt seotud). Riigieelarvest eraldatud vahendite puhul (nt Vabariigi Valitsuse toetusfondi määrusega eraldatud vahendid tööjõukulude katmiseks – vt põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 82 lõiget 3) on juba ette nähtud, et toetus on sihtotstarbeline, vaid õpetajate ja tugispetsialistide tööjõukulude katmiseks.

Lõikes 2 on seatud selge ootus haridusasutuste pidajatele, milline peaks olema Ida-Virumaa õpetajate ja tugispetsialistide ametipalk täistööajaga töötamisel. Toetuse saamisel tuleb täistööajaga töötavale üldhariduskooli ja kutseõppeasutuse õpetajale maksta vähemalt 2955 euro suurust töötasu. Lasteaia õpetaja puhul tuleks maksta vähemalt 2561 euro või 2364 euro suurust töötasu, sõltuvalt sellest, kas õpetajal on omandatud magistrikraad või bakalaureusekraad.

Vastavalt põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 71 lõike 2 punktile 4 kehtestab koolijuht kooli palgakorralduse põhimõtted, esitades need enne kehtestamist arvamuse andmiseks õpetajatele ja hoolekogule ning kooskõlastamiseks kooli pidajale. Ametipalga, töö- ja palgakorralduse kujundamisel ja töölepingu sõlmimisel lähtub koolijuht põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 75 lõikest 3, mille kohaselt õpetaja tööaja arvestamise ja töötasustamise aluseks on ametikoht. Õpetaja tööaeg jaguneb vahetu õppekasvatustöö ja teiste, töölepingust, ametijuhendist ja töökorralduse reeglitest tulenevate või tööandja antud ülesannete vahel. Õpetaja töö- ja palgakorralduse kaasajastamine otsustati Riigikogus seadusandlust muutes juba aastal 2013. Haridus- ja Teadusministeerium tagab Ida-Virumaa omavalitsuste haridusasutuste pidajatele ja haridusasutuste juhtidele igakülgse nõustamise ja koolitusprogrammi, et haridustöötajatel oleks ametipalgad väärtustatud ja lähtuks kehtivast tööõigusest.

*Tabel 1. Ida-Virumaal õpetaja ja tugispetsialisti ametipalk, mis tuleb määruse kohasel täistööajaga töötamisel korral tagada ja koolipidaja ja koolijuhi võimalused riigieelarvelisest toetusest (VV määrus) töötasu diferentseerida*

|                                   | VV<br>kehtestatud<br>alammäär | eesti<br>keele<br>õppele<br>üleminek | Ida-<br>Virumaal<br>ametipalk<br>täistööajaga<br>töötamisel | Õpetaja palga<br>diferentseerimi-<br>seks<br>20% | Ida-<br>Virumaal<br>võimalik<br>õpetaja<br>arvestuslik<br>ametipalk<br>KOKKU |
|-----------------------------------|-------------------------------|--------------------------------------|---|--|--|
| Üldhariduskooli<br>õpetaja        | 1970                          | 985                                  | 2955  | 433  | 3388   |
| Kutseõppeasutuse<br>õpetaja       | 1970                          | 985                                  | 2955  |  |  |
| Tugispetsialistid                 | 1970                          | 985                                  | 5955  |  |  |
| Lasteaia õpetaja<br>(magister)    | 1970                          | 591                                  | 2561  |  |  |
| Lasteaia õpetaja<br>(bakalaureus) | 1773                          | 591                                  | 2364  |  |  |

Lõike 2 esimeses lauses on kasutatud sõna „põhitöötasuna“, mis viitab selgelt sellele, et nimetatud lõikes sätestatud summade näol on tegemist töötajaga kokkulepitud ja talle makstava põhitöötasuna, mitte muutuvtöötasuna (mis hõlmab lisatasud ja hüvitised jne).

Lõikega 3 on toetuse saajale pandud kohustus maksta käesoleva määruse § 3 lõikes 1 nimetatud haridustöötajale täiendavat töötasu proportsionaalselt töötatud aja eest, lähtudes töötaja koormusest. Toetuse arvelt võib toetuse saaja maksta ka teise töötaja asendamise eest töötasu, sealhulgas hüvitist ületunnitöö eest, puhkusetasu, hüvitist kasutamata jäänud põhipuhkuse eest

ning töötervishoiu ja tööohutuse seaduse § 12<sup>2</sup> alusel makstavat haigushüvitist. Ehk, et toetuse saajal ei ole õigust eraldatud toetuse arvelt maksta töötasu või hüvitist töölepingu seaduse § 19 lõike 1 punktides 4 ja 5 nimetatud (nt streigi) ajal, ajutise töövõimetuse 1. – 3. päeval ega tasustamata puhkuse ajal. Samas tuleb arvestada, et toetuse arvelt teisele töötajale (asendajale) töötasu maksmiseks peavad nii asendaja kui asendatav vastama määruses sätestatud nõuetele. Ehk, et toetust ei tohi maksta asendajale, kes ei vasta määruse § 3 lõigetes 5 ja 6 toodule ning ka asendatav peab sellele vastama (kui ei vasta, siis ei ole tema olnud ka isikuks, kelle pealt vastavat toetust üldse arvestati).

Lõikes 4 on ette nähtud toetuse saaja teavituskohustus – toetuse saaja peab teavitama toetuse andjat taotluskeskkonnas, kui asjaolud, mille alusel toetus määrati, muutuvad oluliselt.

Lõikest 5 tulenevalt peab toetuse saaja toetuse kasutamise kohta arvestust vastavalt raamatupidamise seadusest tulenevatele nõuetele ning käesoleva lõike sõnastusega pannake toetuse saajale projektipõhise arvestuse nõue ehk kuludokumentide eristamine muust raamatupidamisest. Muudatuse eesmärk on vähendada toetuse saaja halduskoormust. Toetuse kasutamise arvestuse lihtsustamiseks on kehtestatud ühikuhind, milleks on kalendrikuu. Seetõttu muudetakse võrreldes varasemaga aruandluse vormi, mis põhineb ühikuhinna arvestusel, mitte iga üksiku kuludokumendi eristamisel. Määruse § 8 lõikes 6 on ühtlasi sätestatud, et toetuse saaja peab lubama kontrollida kõikide toetuse arvelt tehtud kulude paikapidavust, aruandele peab toetuse saaja lisama ka kohustusliku kinnituse, et makstav kuupalgamäär vastab määruse § 8 lõikes 2 esitatud määradele. Sihtotstarve ei kao, arvestus muutub ühikupõhiseks.

Toetuse saaja võimaldab toetuse andjal või tema volitatud isikul kontrollida toetuse kasutamisega seotud asjaolude paikapidavust (vt lõige 6) ehk toetuse andja võib kontrollida, kas toetuse saaja on kasutanud eraldatud toetust määruse eesmärgist lähtuvalt.

Toetuse saaja tagastab kasutamata jäänud toetuse juhul, kui toetuse arvestamisest puudutatud haridustöötaja lahkub haridusasutusest töölt enne eraldatud toetuse kasutamise perioodi lõppu, välja arvatud kui isik, kelle eest toetust arvestati, asub tööle mõnda teise sama toetuse saaja poolt peetavasse haridusasutusse või, kui toetust kasutatakse töölt lahkunud töötaja asemel tööle võetud käesolevas määruses sätestatud nõuetele vastava isiku töö tasustamiseks (vt lõige 7). Eelduslikult on toetuse arvestamine isikutele (töötajatele) motivatsioon sama tööandja juures töö jätkamiseks ning toetatud kohalike omavalitsuste poolt peetavates koolides ja teiste toetatud koolides on õpetajate liikumine erinevate töökohtade vahel pigem minimaalne. Toetuse tagastamine on põhjendatav sellega, et toetuse saaja on sellisel juhul saanud toetust, mis ei saa edasiulatuvalt kuidagi jõuda isikuni, kellele töötasu maksmiseks see oli mõeldud (nt isik lahkub üldse Ida-Virumaalt või õpetajatöölt). Seega ei ole toetuse saajal võimalik saadud toetust sihipäraselt ehk määruses toodud eesmärki arvestades kasutada. Juhul, kui isik ei jätkata õpetajana sama haridusasutuse pidaja poolt peetavas asutuses, ei ole alati toetuse tagastamine otstarbekas – eelkõige juhul, kui isiku asemel on tööle asunud samuti määrusega kehtestatud nõuetele vastav isik. Sellisel juhul saab isikut enne uue toetusperioodi algust kõrgemalt tasustada, mis oleks ka põhjendatud, arvestades, et isik vastab samadele nõuetele, mis on kehtestatud isikutele, kelle pealt toetust haridusasutuse pidajale arvestatakse.

Lõike 8 kohaselt tagastatakse eraldatud toetus töötaja töölt lahkumisele või töötaja pikaajalisele eemalviibimisele järgnevate täiskalendrikuude eest. Nt on isik lahkunud töölt 15. veebruaril ning toetust on eraldatud 1. jaanuari – 31. augusti eest, siis tagasi nõutakse toetus (selle isiku eest) 1. märtsist – 31. augustini. Regulatsioon laieneb neile situatsioonidele, kus isik, kelle eest toetust arvestatakse, on lahkunud, kuid tema asemel ei ole uut töötajat tööle võetud või on võetud tööle muudetavas määruses sätestatud nõuetele mittevastav töötaja. Toetust ei pea tagastama, kui töölt lahkunud töötaja asemele on tööle võetud või pikaajalise eemalviibimise korral asendab puuduvat töötajat käesolevas määruses sätestatud nõuetele vastav isik.

Lõige 9 - Toetuse saaja esitab hiljemalt toetuse saamise kalendriaasta 9. septembriks esimese taotlusvooru järgselt eraldatud toetuse kasutamise aruande. Teise taotlusvooru järgselt eraldatud toetuse kasutamise aruande esitab toetuse saaja hiljemalt toetuse saamisele järgneva kalendriaasta 11. jaanuariks. Nt 2026. aastal lõpeb esimene toetusperiood 31. augustil 2026. a ja teine toetusperiood 31. detsembril 2026. a. Toetuse saaja peab aruandes andma ülevaate toetuse kasutamisest. Kui tegelikud kulud, mille eest toetust taotleti, on välja makstud toetusest väiksemad, peab toetuse saaja toetuse summa ja tegeliku kulu vahe toetuse andjale tagasi maksma.

**Eelnõu üheksandas paragrahvis** on sätestatud toetuse rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistamise ja tagasi nõudmisega seonduv.

Lõike 1 kohaselt tunnistatakse taotluse rahuldamise otsus kehtetuks ja toetuse saaja maksab toetuse tagasi määruuses nimetatud juhtudel. Punkt 1 – ilmnevad asjaolud, mille kohaselt taotlust ei oleks rahuldatud. Sisuliselt on tegemist andmete esitamisega, mis ei vastanud tegelikkusele (valeandmed), aga see ei olnud toetuse andjale toetuse andmise hetkel teada; punkt 2 – toetuse saaja loobub toetusest. Tegemist on olukorraga, kus toetus on määratud (ja välja makstud); punkt 3 – toetuse saaja ei ole kinni pidanud käesoleva määruse §-s 8 sätestatust. Nt on vähendanud enda senist panust haridustöötajate töö tasustamisel; ei ole kasutanud toetust määruuses sätestatud eesmärgi kohaselt jne.

Lõike 2 kohaselt ei tunnistata toetuse rahuldamise otsust kehtetuks ja toetust ei nõuta tagasi, kui tagastatav summa jääb alla 10 euro.

**Eelnõu kümnendas paragrahvis** on sätestatud viide otsuse või toiminguga vaidlustamisele. Kuna läbiviidava menetluse näol on tegemist haldusmenetlusega ning vastuvõetava otsuse näol (olgu selleks taotluse täielik või osaline rahuldamine või rahuldamisest keeldumine) on tegemist haldusaktiga, siis on üsna loomulik, et nimetatud paragrahvis on sätestatud – otsuse või toiminguga vaidlustamise korral võib esitada kaebuse kohtukohtule halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras.

**Eelnõu üheteistkümnendas paragrahvis** on sätestatud määruse jõustumise aeg. Määrus jõustub 1. jaanuaril 2026. a.

### **3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele**

Eelnõuga seotud Euroopa Liidu õigusakte ei ole.

### **4. Määruse mõjud**

Eelnõu vastuvõtmisel on Ida-Virumaal tegutsevate lasteaedade ja -hoidude ning koolide pidajatel võimalik maksta teatud haridustöötajatele (eelkõige õpetajad ja tugispetsialistid, aga ka haridusasutuste juhid) senisest kõrgemat töötasu, selleks, et motiveerida olemasolevaid töötajaid eestikeelsele õppele ülemineku protsessis võimalikult efektiivselt panustama. Samuti võimaldab see toetus lasteaedade ja -hoidude ning koolide pidajatel leida haridusasutustesse juurde uusi haridustöötajaid, kes omavad head haridust ja eesti keele oskust, on motiveeritud lapsi ja õpilasi õpetama jne.

Mõjuks on ka Ida-Virumaa kohalike omavalitsuste ja haridusasutuste juhtide võimestamine õpetajaameti, koolijuhhi ja tugispetsialisti ameti väärtustamisel sh töö- ja palgakorralduse kaasajastamisel.

Määruse mõjud tõenäoliselt panustavad mitmetesse Haridusvaldkonna arengukava 2021 – 2035 indikaatoritesse positiivselt. Kaudne mõju võib olla haridusjuhtimise kvaliteedile kui ka õpetajate kutsekindlusele, sest kõrgem töötasu võib Eesti suuruselt kolmandas maakonnas õpetajaametisse siirdujate ja seal pikemalt püsijate hulka suurendada. Lisaks on määruse üheks tingimuseks eesti keele oskuse nõue ning seetõttu on määrusel otsene mõju eesti keelt oskavate õpetajate osakaalu suurenemisesse Ida-Virumaal. Eesti keelt oskavate töötajate olemasolu on kriitilise tähtsusega, et asjaajamine saaks koolis toimuda eesti keeles ning koolikultuur oleks eesti keele õpet soosiv ning edasiviiv. Eestikeelsel koolikeskkonnal (sh eesti keelt oskavad õpetajad) on mõju õpilaste keeleoskuse paranemisele, mis on samuti üheks võtmeindikaatoriks haridusvaldkonna arengukavas (B1 keele taseme saavutajate hulk 9. klassi lõpus). On selge, et keeleoskus on oluline tegur põhikooli lõpetamise järgselt valikute tegemisel. Ida-Virumaal suundub suurem osa põhikooli lõpetajatest kutseharidusse (võrreldes ülejäänud Eestiga märkimisväärne osa) ja ühe põhjusena nähakse kasinat eesti keele oskust, mis ei võimalda õpinguid gümnaasiumis jätkata, mis omakorda muudab ka kõrghariduseni edenemise keerulisemaks. Täna on vene õppekeelega koolide lõpetajate seas osalemine kõrghariduse tasemeõppes madalam kui eesti õppekeelega koolide lõpetajate seas ning selle üks põhjus on samuti eesti keele oskuse madal tase kirjeldatud sihtrühma hulgas. Eestikeelsete õpetaja osakaalu kasv aitab kindlasti eelmainitud indikaatorite tulemuste paranemisesse panustada ehk suurendada B1 (tulevikus B2 ja pikemas perspektiivis C1) taseme saavutajate hulka põhikooli lõpus kui ka kaudselt suurendada gümnaasiumisse edenejate hulka ja seeläbi ka vene emakeelega noorte jõudmist eestikeelse kõrghariduseni.

Eestikeelsele õppele üleminekul on kindlasti positiivne mõju lapsevanemate seas teadlikkuse kasvul keeleoskuse vajalikkuse kohta ning sellel võib olla mõju ka lasteaias osalejate osakaalu suurenemisele, sest lasteaedades algas täielikult eestikeelne õpe juba 2024/2025. õppeaastal ning lasteaias toimub lapse arengut silmas pidades oluline ettevalmistav periood eestikeelseks õppeks koolis.

Kokkuvõtvalt võib väita, et määrusel on otsene ja kaudne mõju mitmetele Haridusvaldkonna arengukava 2021 – 2035 indikaatoritele ning laialdane mõju Ida-Virumaal eesti keelest erineva emakeelega õpilastele võrdselt hea eestikeelse hariduse tagamisel võrreldes ülejäänud Eestiga.

### **Mõju halduskoormusele**

Eelnõu mõju halduskoormusele tuleb hinnata, võrreldes kavandatavat regulatsiooni varasema praktikaga, kus sarnase sisuga toetusmeetmed on rakendunud ajutiste määruste alusel ning taotlusvoorud on juba reaalselt läbi viidud. Seetõttu ei ole tegemist täiesti uue haldusmenetluse või senitundmatu kohustuse kehtestamisega, vaid olemasoleva praktika formaliseerimise ja kestlikuks muutmisega.

Oluline lähte-eeldus halduskoormuse hindamisel on asjaolu, et korduva taotlusvooru puhul ei nõuta toetuse taotlejalt varasemalt esitatud dokumentide ja andmete uuesti esitamist, vaid üksnes uute toetuskõlblike haridustöötajate andmete lisamist.

Mõju toetuse taotlejate halduskoormusele  
Korduvtaotluse eripära

Kuna taotlejad on juba eelnevas taotlusvoorus esitanud asutuse, personali ja vastavusandmed; toetuse andjal on olemas varasemate taotluste alusdokumendid; infosüsteemides (sh EHIS) on varasemad andmed juba sisestatud, siis ei teki korduva taotlusvooru avamisel vajadust kogu menetlusliku eeltöö kordamiseks.

Taotlejate halduskoormus piirdub edaspidi uute haridustöötajate andmete kogumise ja sisestamisega, vajadusel nende töötajate eesti keele oskust tõendavate dokumentide esitamisega, taotluse vormilise kinnitamisega.

Seetõttu on põhjendatud järeldus, et korduvtaotluse halduskoormus on oluliselt väiksem kui esmakordse taotlusvooru puhul.

Halduskoormuse muutuse iseloom

Halduskoormus ei kao, kuna taotlusmenetlus jääb alles, kuid väheneb kvalitatiivselt ja kvantitatiivselt, võrreldes esmakordse taotlemisega. Eeskätt väheneb dokumentide kogumise ajakulu, vajadus asutuse tasandil andmeid uuesti valideerida, haldusprotsessi keerukus.

Seega on taotlejate vaates tegemist halduskoormuse mõõduka vähenemisega, mis tuleneb menetluse korduvusest ja andmete taaskasutamisest.

Andmete taaskasutamise võimalus ning asjaolu, et varem esitatud dokumente ei nõuta uuesti, infosüsteemidesse kogutud andmed jäävad kasutusse, on kooskõlas hea õigusloome ja halduskoormuse vähendamise põhimõttega. See vähendab dubleerivat andmete esitamist menetlusosaliste tarbetut ajakulu menetlusvigu ja ebatäpsusi.

Samas eeldab see, et varasemate andmete säilitamine ja kasutamine on korraldatud nõuetekohaselt ning andmed on ajakohased, mis omakorda tähendab ministeeriumi jaoks pidevat andmehoolduse kohustust.

Kokkuvõtvalt saab eelnõu mõju halduskoormusele hinnata järgmiselt:  
Eelnõu ei too kaasa halduskoormuse kasvu võrreldes varasema praktikaga.

Toetuse taotlejate halduskoormus korduvtaotluse puhul väheneb, kuna varasemalt esitatud dokumente ja teavet ei ole vaja uuesti esitada ning keskenduda tuleb üksnes uute haridustöötajate andmetele.

Tegemist on halduskoormuse osalise ja tasakaalustatud optimeerimisega, mitte selle täieliku vähendamisega.

Sellisel kujul on eelnõu kooskõlas halduskoormuse vähendamise põhimõttega ulatuses, milles see võimaldab olemasolevate andmete taaskasutamist ja väldib tarbetut dubleerimist, säilitades samas avaliku raha kasutamise kontrollitavuse ja õiguskindluse.

## **5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud**

Määruse sisulist rakendamist läbi töö- ja palgakorralduse põhimõtete korrastumise haridusasutustes toetatakse laiapõhjaliste koolitusprogrammidega, kus osalevad haridusasutuste pidajad koos haridusasutuste meeskondadega. Programmide eesmärk on laialdasemalt, aga ka sisuliselt toetada haridusasutuste pidajaid Ida-Virumaal eestikeelsele õppele üleminekul ning ettevalmistavate tegevuste tegemisel (planeerimisel) ja tegevuskavade koostamisel. TÜ eetikakeskuse väärtuskasvatuse koolitusprogrammi 1. etapp algas aprillis 2023 ja kestis kuni detsembrini 2023 ja 2. etapp, kus osalesid kõikide lasteadeade meeskonnad, kestab kuni 2025. a lõpuni. Ida-Virumaa koolijuhtide arenguprogrammis osales 16 koolijuhti (oktoobrist 2023 juunini 2024). Samas programmis osalesid ka antud koolide pidajate esindajad ja koolimeeskonnad. 2025. a pakuti Ida-Virumaa koolijuhtidele võimalust tõsta oma pädevusi õppekvaliteedi seiramise osas. Õpet viis läbi Tartu Ülikooli Narva Kolledž. Koolijuhtide arenguprogrammi fookusesse seati teadmised ja oskused, mis võimaldavad luua koolijuhil

koolikultuuri ja töökeskkonna, mis toetavad eestikeelsele õppele üleminekut. Koolijuhte toetatakse läbi ESF+ programmi Keelesamm (elluviija Eesti Keele Instituut) erinevate ja vajaduspõhiste seminaride, koolituste ja arenguprogrammide kaudu.

Toetuse eraldamisele eelneval perioodil teostab Haridus- ja Teadusministeerium koostöös Keeleametiga plaanipäraselt järelevalvet õpetajate tegeliku keeleoskuse väljaselgitamiseks, mille tulemused on kasulikud ja vajalikud nii haridusasutuste pidajate kui ka haridustöötajate jaoks. Kohalikel omavalitsustel, eraõiguslikel juriidilistel isikutel ja haridusasutuste juhtidel säilib aga konsulteerimise võimalus nii Haridus- ja Teadusministeeriumi ja Keeleametiga juhtumipõhiselt, kui haridustöötajate tegeliku keeleoskuse puhul esineb põhjendatud kahtlusi. Siinkohal on äärmiselt oluline koostöö kohalike omavalitsuste, ministeeriumi ja Keeleameti vahel.

Toetuse taotlemine toimub toetuste menetlemise infosüsteemis, kuhu tuleb taotlejal üles laadida kõigi peetavate haridusasutuste haridustöötajate dokumendid, keda haridusasutuse juht peab abikõlblikuks saamaks käesoleva määruse alusel eraldatavat toetust. Lisaks tuleb (2026. aastal) esitada haridusasutuste õpilaste arvud 10. novembri 2025. a seisuga (esimese taotlusvooru raames) ja 10. mai 2026. a seisuga (teise taotlusvooru raames), sest see on aluseks juhtimise tõhustamiseks antava toetusega. 10. mai 2026. a seis on õppeaasta nõ viimane seis, mis Eesti hariduse infosüsteemi andmetel peegeldab õppeaasta tegelikku õpilaste arvu. Peale seda kuupäeva algavad juba vaheklassides õpilaste üleviimisega seonduvad protsessid.

2023. aasta andmete põhjal kujunes eestikeelsele õppele ülemineku tegevuskavas ettenähtud toetuste kogu suuruseks aastal 2024 14,4 miljonit eurot. 2025. aasta toetuste kogumaht oli 16,8 mln miljonit eurot ning 2026. a hinnanguline planeeritud maht on 20,9 mln eurot. Määruse rakendamiseks vajalikud vahendid on ette nähtud haridus- ja noorteprogrammi eelarves. Veel on oluline märkida, et tegemist on pikemale ajaperioodile planeeritud meetmega, et toetada Ida-Virumaal eestikeelsele õppele üleminekut.

## **6. Määruse jõustumine**

Määrus jõustub üldises korras.

## **7. Eelnõu kooskõlastamine**

Eelnõu kooskõlastatakse Rahandusministeeriumiga, Eesti Linnade ja Valdade Liiduga ning esitatakse arvamuse avaldamiseks Eesti Koolijuhtide Ühendusele, Eesti Lastehoidude Liidule ja Eesti Alushariduse Juhtide Ühendusele.